

Internalisering av kategoriella par i form utav homosexuella asylsökande

En kvalitativ studie om asylprövningen inom Svenska Migrationsverket, av homosexuella män.

Södertörns högskola/ Institutionen för Samhällsvetenskaper/
Kandidatuppsats 15Hp/Socialt arbete/ VT-2013, Socialt arbete med storstadsprofil

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA

VT-2013

Författare: Magnus Nygren

Handledare: Daniel Castillo

TACK!

Jag vill först tacka alla mina respondenter som har tagit sig tid att svara på mina frågor, och på så sätt möjliggjort denna studie. Jag vill även ge ett stort tack till mina kollegor Michael Öhlin på Sanda fritidsgård och Pii Hoffner på Härbäret i Södertäljekommun. Utan era reflektiva synpunkter och givande diskussioner i ämnet skulle min studie inte vara densamma. Jag skulle även vilja tacka mina vänner Anders Berglund, Youssef Khadra och Peter Rylander som har motiverat mig när studien har känts som svårast samt för att ni har läst och kommenterat texten. Ett stort tack äventill Mia Hoffner, Iselill och Lars Nygren som har korrekturläst min uppsats för att göra den mer tydlig.

Jag vill även tacka personalen på RFSL Stockholm och på Mångkulturellt Centrum i Fittja för att ni har hjälpt mig att finna den litteratur jag har sökt. Likaså skulle jag vilja tacka Dina Avrahami för givande diskussioner och för att du har gett mig förslag på litteratur och föreläsningar inom ämnesområdet.

Sist men inte minst skulle jag vilja ge ett stort tack till min handledare, Daniel Castillo. Tack för alla tips och råd du har gett mig, men även för konstruktiv kritik som har resulterat i utformningen av min studie och av denna uppsats.

Även lärare på Södertörns Högskola inom Socialt arbete med storstadsprofil, som jag kommit i kontakt med, förtjänar ett stort tack för tre lärorika studieår som nu är tillända.

Stockholm, oktober 2013

Magnus Nygren

Sammanfattning

Titeln på denna studie är *Internalisering av kategoriella par i form utav homosexuella asylsökande*. Studiens syfte är att undersöka om och hur föreställningar utifrån ett heteronormativt synsätt, hos handläggaren på Migrationsverket, påverkar asylprövningen av homosexuella. Studien berör hur diskursen i samhället formar föreställningar av den homosexuelle mannen och hur dessa föreställningar blir gällande inom myndighetsutövningen vid Migrationsverket. Studien utgår från teorier av Michel Foucault, samt är kompletterad och avgränsad med hjälp av andra teorier, bland annat Queerteorin. Studien bygger på semistrukturerade intervjuer av sju handläggare vid Migrationsverket, verksamma vid två olika kontor i Stockholm. Undersökningen visar att föreställningar om homosexuella förekommer inom Migrationsverket och att detta kan påverka utfallet av asylprövningen. Migrationsverket arbetar själva med dessa frågor genom utbildning av sin personal, vilket tyder på en insikt kring problematiken. Denna studie är en del av min kandidatexamen på Södertörns Högskola inom Socialt arbete med storstadsprofil.

Nyckelord: Homosexuella asylsökare, Asylprövningen, Migrationsverket, Legitimitet av myndighet.

Abstract

The title of this study is *The internalization of categorical pairs in the form of gay asylum seekers*. The purpose of the study is to investigate whether and how the preconceived view of homosexuals from a hetero normative perspective, by desk officers at the Swedish Migration Board, affects the asylum trial of homosexuals. The study addresses how the discourse in society forms perceptions of the gay man, and how these perceptions become effective within the exercising of authority at the Swedish Migration Board. This study relies on several theories of Michel Foucault and it is supplemented and delimited by other theories, including Queer Theory. The study is based on interviews with seven desk officers at the Swedish Migration Board, active at two different offices in Stockholm. The investigation shows that perceptions of homosexuals occur at the Migration Board and that this may affect the outcome of the asylum trial. The Swedish Migration Board is working with these matters through education of their personnel, suggesting an awareness of the problem. This study is a part of my bachelor's degree at Södertörn University in Social Work with urban profile.

Keywords: Homosexual asylum seekers, Asylum trial, The Swedish Migration Board, The legitimacy of authority.

Stockholm, October 2013

Magnus Nygren

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	5
1.1 Introduktion.....	5
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Problemformulering	7
1.4 Avgränsning	8
1.5 Begreppsdefinitioner	8
2. KUNSKAPSLÄGE - TIDIGARE FORSKNING.....	9
2.1 Föreställningar av homosexuella män i Sverige	10
2.2 Homosexuella flyktingar	12
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	14
3.1 De normala definierar de avvikande i diskursen.....	15
3.2 Kategorisering-Normkritik.....	16
3.3 Legitimitet av intuitioner och dess internalisering.....	17
3.4 Teoretisk analysram	18
4. METOD.....	19
4.1 Intervjumetodik.....	19
4.1.1 Motivering av kvalitativ arbetsmetodik	20
4.1.2 Genomförande av intervjuer	20
4.2 Urval av intervjupersoner.....	20
4.3 Reflektion kring intervjuerna.....	21
4.3.1 Intersubjektiv förståelse.....	21
4.4 Forskningsetik.....	21
5. RESULTAT OCH ANALYS.....	22
5.1 Kategoriseringen	22
5.2 Säkerställandet	26
5.3 Handlingsfrihet- Demokratins svarta hål.....	30
6. SLUTDISKUSSION	32
7. REFERENSLISTA.....	34

1. INLEDNING

1.1 Introduktion

Det finns en uppfattning både nationellt och internationellt att Sverige är det idylliska landet som respekterar de mänskliga rättigheterna, vilket även innefattar de homosexuellas rättigheter (Ambjörnsson, 2006:61). I vissa länder är det dock fortfarande olagligt och belagt med dödsstraff att vara homosexuell eller att begå "homosexuella handlingar". Homosexuella män och kvinnor kan då besluta sig för att emigrera från sitt hemland för att få möjlighet att yttra sin kärlek och för att få rätt till sexuellt umgänge utan att bli straffade: antingen av någon myndighet i sitt hemland eller av andra personer då myndigheterna inte kan eller vill skydda dem.

Föreliggande kvalitativa studie behandlar asylprövning av homosexuella män, utförd av handläggare inom Migrationsverket i Stockholm. Speciellt fokus riktas mot handläggarens föreställningar av en homosexuell man och hur detta påverkar asylprocessen. Studien ska förklara om och i så fall hur föreställningar och stereotypbilder av homosexuell *internaliserar* in i Migrationsverket. Enligt Matthias Baier och Måns Svensson (2009) finns det många normer att följa men då en person tar till sig dessa och gör normerna till sina egna är dessa *internaliserade*. Med *internalisering* avses införlivningen av tankar och värderingar in i samhällsstrukturen (Baier & Svensson, 2009:159).

År 2002 utfärdade Förenta nationernas flyktingkommissariat UNCHR:s riktlinjer gällande artikel 1A (2) i Genèvekonventionen om hur tolkningen av lagen skall ske (UNHCR, 2002:1-2). Detta resulterade i att Sveriges regering tillsatte en utredning "Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse" (SOU 2004:31) med uppdrag att föreslå de författningsändringar som är nödvändiga för att personer som känner en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning ska kunna betraktas som flyktingar enligt 1951 års Genèvekonvention. Utredningen resulterade i lagar för att skydda homosexuella internationellt eller nationellt (Utlänningslagen, 5 kap 1§, härefter UtLL). Lagändringen ägde rum den 31 mars 2006 (Stern 2008). Den nya lagen definierade inte ett nytt flyktingskäl, utan definierade homosexuella som en utsatt samhällsgrupp (Wolf-Watz, Törner, Borg 2010:11; SOU 2004:18 s.31). Innan införandet av den nya lagen kunde homosexuella beviljas asyl i Sverige genom definitionen "skyddsbehövande i övrigt" utifrån handläggarens beslut. Efter införandet av den nya lagen gäller samma kriterium som tidigare för beviljande av asyl, nämligen att den asylsökande har en *välgrundad fruktan för förföljelse på grund av*

tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Skillnaden mot tidigare är ett förtydligande av att även kön och sexuell läggning enligt svensk rätt ska anses utgöra tillhörighet till viss samhällsgrupp (Wolf-Watz, et al. 2010:11).

Asylsökande som anländer till Sverige, blir först granskade av Migrationsverket om de kan kategoriseras som *skyddsbehövande* utifrån Flyktingbestämmelsen i Utlänningslagen (2005:716) (UtlL 4kap 1§). Migrationsverket har till uppgift att granska om den asylsökande uppfyller de krav som ställs för att benämnas *flykting*. Om personen uppfyller dessa krav har Sverige enligt internationella regler en skyldighet att bistå personen med skydd i form av ett *uppehållstillstånd* (Wolf-Watz, et al. 2010:11; FN:s flyktingkonvention). Beträffande en homosexuell person blir därmed Migrationsverkets uppgift att granska om denne kommer att leva i flykt för sin sexuella läggning, vilket är ett av kriterierna för att personen skall förklaras ha flyktingstatus. Att erhålla flyktingstatus innebär alltså att personen har bedömts leva i flykt från sitt hemland. Begreppet ”flyktingstatus” är internationellt och grundar sig på FN:s flyktingkonvention och EU:s skyddsgrundsdirektiv (Migrationsverkets ordförklaring 2010). Handläggningsprocessen av asylärendet regleras av Utlänningslagen 4 kap 1§. Denna studie avser att undersöka vilka normer som eventuellt dessutom styr handläggningsprocessen. Studiens utgångspunkt är från och med den tidpunkt när ”kön och sexuell läggning” infördes som asylskäl i Sverige.

I studien undersöks hur asylgranskningen går till. Målet är inte att beskriva hur den praktiska granskningen går till, utan att undersöka problematiken kring säkerställandet av den asylsökandes sexuella läggning. Vad är det som konstituerar sexuell läggning och hur skall den kunna bevisas utan att kränka den asylsökande? Hur skall den asylsökande kunna bistå med information som säkerställer den sexuella läggningen? Då jag ser att dessa frågeställningar kan vara problematiska för Migrationsverkets handläggare, ville jag undersöka detta område närmare. Studien avser vidare att undersöka hur den enskilde handläggaren resonerar kring sitt ärende, och hur föreställningar av en homosexuell man påverkar handläggningsprocessen. Utifrån dessa resonemang undersöks om *internalisering* av dessa föreställningar förekommer inom Migrationsverket. Med internalisering avses en införlivning av tankar och värderingar från en högre eller större makt, t ex införlivning av Migrationsverkets officiella riktlinjer eller av diskurs i samhället till anställda inom Migrationsverket.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att, utifrån ett heteronormativt synsätt, undersöka om och hur föreställningar om homosexualitet hos Migrationsverkets handläggare påverkar asylprövningen av homosexuella män. Studien ska belysa och ge en djupare kunskap om normers inverkan på handläggarnas beslutsfattande, samt undersöka internaliseringens inverkan på handläggarna. Några relevanta frågeställningar i detta sammanhang är:

- Hur säkerställs den asylsökandes sexuella läggning vid asylprövningen?
- Vilka föreställningar av homosexuella kan urskiljas hos Migrationsverkets handläggare?
- Vilka normer kan urskiljas i asylprövningsprocessen?

1.3 Problemformulering

Makten över ordet eller de begrepp som formuleras inom en *diskurs*, blir det som vi tar för givet och den sanning som vi lever efter. Begreppen för en homosexuell man har innefattande föreställningar om vad som gör att man kategoriseras in i detta begrepp. Dessa föreställningar styrs utav den *diskurs* som har förts och förs, alltså utifrån en historiskt och nutida diskurs. Diskursen gestaltas olika inom olika geografiska områden, så som Somalia och Iran. Föreställningen i Sverige av en homosexuell skiljer sig från föreställningen i Ryssland, Somalia, Iran. Frågan blir då om flyktingar som kommer till Sverige mäter upp till föreställningarna utav en homosexuell man, samt hur detta påverkar trovärdigheten.

Heteronormativitet är ett centralt begrepp inom denna studie, liksom inom *queerteorin*. Heteronormativitet ifrågasätter normen av heterosexualitet och dess innefattande struktur i samhället (Ambjörnsson 2006:51-53; Knutagård 2007:145-146). Enligt Fanny Ambjörnsson (2006) förs dessa normer vidare genom institutioner, lagar och samhällsstrukturer. Då queerteorin i princip ifrågasätter alla normativa perspektiv, kan heteronormativitet sägas vara en delmängd av queerteorin.

Inom Utlänningslagen formuleras begreppet homosexuell utifrån en kategorisk karaktär. Homosexuell särskiljs från heterosexuell genom att vara det som heterosexuell inte är. Är det då lagarna och därmed myndigheterna som vidmakthåller dessa kategoriska grupper som avviker från *diskursen*, eller är det samhällets ideologi som genom handläggarna på Migrationsverket vidmakthåller grupper som avviker?

1.4 Avgränsning

Denna studie fokuserar på homosexuella män, och de föreställningar handläggarna inom Migrationsverket möjligtvis har av asylsökande som åberopar sexuell läggning som asylskäl. Avgränsningen till homosexuella män känns naturligdå kvinnlighomosexualitet saknar historisk dokumentation i ett redan begränsat område (Avrahami 2007:54). Det råder delade meningar om homosexualitet skall särskiljas genom kön ur ett analytiskt perspektiv. Enligt Ambjörnsson och Lindholm är dock hetero- och homosexualitet inte förståeliga utan en indelning av kön, då sexualiteten bygger på föreställningar om att man söker det ena eller det andra (Ambjörnsson 2006:49,59; Lindholm 1994:147). Då jag vill undersöka möjliga föreställningar om homosexuella som kan finnas hos handläggare och andra yrkesverksamma inom Migrationsverket, avgränsas studien till att endast omfatta personal som handlägger asylärenden av män vilka åberopar homosexuell läggning.

1.5 Begreppsdefinitioner

Här nedan förklaras några begrepp som kommer att nämnas mer i studien.

Diskurs

Med *diskurs* avses en socialhistorisk framställning av begrepp och kategorisering av människor. *Diskurs* är ständigt gällande och utvecklande, även utifrån basen av tidigare innefattande föreställningar vilka anses som sanningar (Foucault 1972; 2008). Till exempel kategoriserar ordet ”fattig” människor utifrån dess motsatts ”rik”. De båda orden har en innefattande värdering om vad som anses eftersträvansvärt och respektabelt. Detta gäller även innefattande ord som smutsig och renlig. Diskursen gör sig inte gällande på alla individer, men anses som en *sanning* i samhället i stort. En mer teoretisk förklaring av begreppet *diskurs* återfinns i teoriavsnittet.

Kategorisering - Stereotyp - Föreställning

I de olika studier och rapporter som ingår i tidigare forskning och granskats har begreppen *kategorisering*, *stereotyp* och *föreställning* använts för att benämna människorsomgrupp.

Perry R Hinton (2003) behandlar dessa begrepp i hans bok ”Stereotyper, kognition och kultur”. Enligt Hinton (2003) bedömer vi andra människor främst med utgångspunkten utefter vilken *kategori* de tillhör. Hinton (2003) menar vidare att denna *kategorisering* görs för att förenkla den information gällande personer för att detta skall bli mer hanterbart. Han exemplifierar *föreställningen* av fransmän som en bra älskare och duktig på att laga mat.

Istället för att se honom som en individ kategoriseras han som "fransman" och därmed appliceras även den stereotypiska bild som finns av fransmän.

Med *kategorisering* avser att utefter olika företeelser placera människor inom en grupp. Genom kategorisering tar vi fast på vissa egenskaper och bedömer att de är lika alternativt olika. På så sätt reducerar vi komplexiteten av information för att forma sig ett mer hanterbart underlag. Inom en kategorisering finns det en föreställning av vilka egenskaper som skall tillhöra denna kategori, detta blir då en stereotypisk bild av kategorin.

Asyl/ Asylsökande

Med begreppet *asyl* avses skydd av en person i ett annat land än dennes hemland, då omständigheter i hemlandet har fått denna person att fly.

"Asylsökande är den som tar sig till Sverige och ansöker om skydd (asyl) här, men som ännu inte har fått sin ansökan avgjord" (Migrationsverket, 2013).

HBTQ

HBTQ är ett samlingsbegrepp för Homosexuella, Bisexuella, Transpersoner och Queerpersoner. Begreppet har tidigare bara benämnts HBT, men inkluderar efter 2008 även ordet Queer. Inte som en minoritetsgrupp utan för att inkludera personer med ett perspektiv som är normkritiskt och normbrytande. Homosexuell avser en person som har en sexuell attraktion och/eller en kärlek till en person av samma kön. Då min studie endast avser homosexuella män beskrivs endast homosexualitet.

Rättsäkerhet

Rättsäkerhet är en viktig del av den demokratiska rättsordningen och berör juridiska förhållanden mellan enskild och stat. Rättsäkerhet innebär bl a att individer ska garanteraseffektivt rättsskydd genom domstolsprövning (Warnling-Nerep 2011:100). Genom praxis från EG-domstolen framhålls krav på förutsägbarhet, skydd för välförvärvade rättigheter, samt skydd för berättigade förväntningar (Warnling-Nerep 2011:100)

2. KUNSKAPSLÄGE- TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt redovisas tidigare forskning och undersökningar som är relevanta för denna studie. Jag har valt att redovisa dessa i två separata underavsnittefter två teman. Det första temat *Föreställningar om homosexuella män i Sverige*, behandlar föreställningar och fördomar om homosexuella i Sverige. I temat presenteras forskning och litteratur från bland annat Jens

Rydström (2003), som förklarar föreställningarna av homosexuella ur ett historiskt perspektiv. Fanny Ambjörnsson (2006) och Bodil Sjöström (2010) delar förklaringen om fördomen av den homosexuelle mannen som smittbärare av HIV och hur detta påverkar synen av den homosexuelle mannen i Sverige. TNS Opinion & Social network (2008) har utfört en studie gällande attityden mot homosexuella runt om i Europa. Det andra temat *Homosexuella flyktingar* behandlar tidigare forskning utifrån ett juridiskt perspektiv (Gröndahl 2012), samt utifrån socialvetenskapliga- och genusvetenskapliga perspektiv (Avrahami 2007). Gemensamt för studierna är den kritiska granskningen av den befintliga strukturen inom asylprocessen. Studierna berör även heteronormativiteten och Queerteori. Föreliggande uppsats använder sig även av en granskning av asylprocessen av homosexuella, utförd av Olov Wolf-Watz, Elin Törner och Henrik Borg för företaget Ramböll Management Consulting (Wolf-Watz, et al. 2010). Studien utfördes på uppdrag av Migrationsverket. Även denna studie utgår från ett normkritiskt perspektiv, nämligen Queerteori vilken beskrivs mer ingående i teoriavsnittet.

Tidigare forskning kring homosexuella och homosexualitet som läggning utgör ett brett forskningsfält, liksom forskning inom asylprocessen. Forskning kring homosexualitet i kombination med asylsökande är dock begränsat nu liksom tidigare (Avrahami 2007:16).

2.1 Föreställningar av homosexuella män i Sverige

För att kunna behandla de föreställningar om homosexuella som utredare och beslutsfattare i asylärenden inom Migrationsverket eventuellt har, ska jag här redovisa de studier som har genomförts inom detta område. Föreliggande studie har inte till syfte att peka ut handläggare som en grupp med förutfattade meningar gällande homosexuella, utan att granska om *diskursen* gällande homosexuella genomsyrar och påverkar handläggningsprocessen. Som Jens Rydstöms (2003) studie visar, finns en föreställning av den homosexuelle mannen som urbant boende med en promiskuitet och pederastiska drag, och även en koppling till det sjukliga och avvikande från genusnormen (Rydström 2003). Det finns inget entydigt svar på hur föreställningarna kring homosexuella ser ut i Sverige idag då mycket utgår ifrån individen och dennes tidigare kunskap, uppväxt och erfarenheter. Enligt TNS Opinion & Social network (2008) studie gällande fördomar och föreställningar av homosexuella inom Europeiska Unionen uppvisar dock Sverige en relativt sett lägre grad av fördomar mot homosexuella.

Jens Rydström (2003), professor i genusvetenskap, beskriver i sin avhandling *Sinners and Citizens* hur strafflagar för homosexuella utvecklades från år 1880 till 1944, då homosexualitet avkriminaliserades i Sverige. Rydström (2003) anser att utvecklingen för de homosexuellas rättigheter tar sitt avstamp från en önskan om att få bli definierade genom ett begrepp som homosexuell. Rydström (2003) anser vidare att begreppets introduktion i svensk lag formar missgynnande föreställningar gällande homosexuella. Enligt Rydström (2003) formar begreppet homosexuell vissa kriterier och föreställningar till en kategori av människor (Rydström 2003:1-3). Rydström (2003) utgår ifrån perspektiven genus, klass, och ålder. Enligt Rydström (2003) kopplades oftast pedofili till homosexuella relationer där ålderskillnaden var stor. Det specifika med Rydströms avhandling är att han jämfördelandsbygden och storstaden, och påvisadeskillnader i det homosexuella yttrandet i Sverige.

Fanny Ambjörnsson (2006) och Bodil Sjöström (2010, se RFSU 2010) pekar på att homosexualitet, genom historien, är starkt kopplad till HIV och sjukdomen AIDS. HIV som tidigare kallades för GRID (Gay Related Immuno Deficiency) beskrevs som en sjukdom som drabbade homosexuella män. År 1982 stod det klart att dåtidens begrepp GRID inte var befogat. Då det var klart att viruset inte endast drabbade homosexuella män. Därför ändrades begreppet till HIV (Föreningen Läkare mot aids och Noaks Ark 2009:5-6; Noaks Ark 2013). Ambjörnsson (2006) och Sjöström (2010, se RFSU 2010) anser att det skedde en kategorisering av *riskgrupper* istället för *riskbeteende*, vilket ledde till att homosexuella män och sprutnarkomaner utpekades som syndabockar för spridningen av HIV. Detta menar de ledde till en ökad homofobi och fysisk misshandel av homosexuella (Ambjörnsson 2006:24-25).

”Förmodligen har det mer med omgivningens attityder att göra än homosexuell tillhörighet. Åtskilliga homosexuella vågar inte leva i en fast relation eftersom den inte räknas som normal av samhället. Man kan ställa sig frågan hur diskussionerna sett ut om de första tidningsrubrikerna om de sjuka hade handlat om unga, handelsresande heterosexuella.” (Sjöström 2010, se RFSU 2010)

TNS Opinion & Social network (2008, fortsättningsvis kallat TNS) har utfört kvantitativa studier för att kartlägga uppfattningar och åsikter kring minoriteter eller utsatta grupper inom Europeiska Unionen. Studien är en uppföljningsstudie från år 2006 och undersöker fördomar

av bland annat homosexuella. Bland annat undersöktes hur bekväma människor är med att ha en homosexuell som granne. Bedömningen gjordes på en skala 1-10, där 1 svarar mot en mycket låg acceptans och 10 en mycket hög acceptans. Medelvärdet inom EU uppgick till 7,9, vilket ska jämföras med 9,5 för Sverige (TNS 2008:57). Enligt undersökningen är alltså attityden till homosexuella mer acceptande i Sverige än i övriga EU-länder.

2.2 Homosexuella flyktingar

Aino Gröndahl (2012) beskriver i sitt examensarbete i förvaltningsrätt från Uppsala Universitet, vikten av riskbedömning av den asylsökande. I sin studie utgår Gröndahl utifrån rättsfall och beslut från Migrationsverket, men främst utifrån Migrationsdomstolarnas prövning av sexuell läggning som skyddsgrund (Gröndahl 2012:9). Studien omfattar en granskning av 70 flyktingfall som fått avslag hos Migrationsverket, och prövats inom Migrationsdomstolarna (RFSL 2012). Gröndahls studie är relevant för mitt arbete eftersom den förklarar hur enskilda handläggare tolkar lagar och riktlinjer på olika sätt (Gröndahl 2012:38-40, 64). Studien visar även på varierande bedömningsgrunder beroende på handläggare. Som grund för besluten läggs oftast fokus på den homosexuelle i det praktiska livet. Asylsökande som tidigare dolt sin sexuella läggning förväntas oftast att fortsätta göra detta, trots att det strider mot lagstiftningens intentioner.

Avrahamis (2007) avhandling behandlar lesbiska invandrarkvinnors migrationserfarenhet innefattande stigmatisering men även stolthet. Studien utfördes mellan år 2000-2004 och publicerades år 2007. I avhandlingen beskrivs bland annat livserfarenheter från 21 lesbiska kvinnor från 15 olika nationer. Trots att studien berör lesbiska kvinnor är den av relevans för detta arbete då den behandlar *kategorisering* av homosexuella. Avrahami (2007) beskriver även relationen mellan heterosexualitet och homosexualitet utifrån *heteronormativetsprincipen*, vilken hon anser innebära att heterosexualiteten har tagit sig rätten och makten att definiera den sexuella identiteten. Det som inte uppfattas som heterosexuellt blir därmed avvikande. Avrahami (2007) riktar även kritik till det internationella och nationella arbetet kring diskriminering för sexuell läggning. Hon anser att även progressiva länder som Sverige och USA har mycket kvar att göra inom detta område (Avrahami 2007:46). Vidare beskriver Avrahami (2007) den negativa kategoriseringen, hur kategoriseringen är en social konstruktion och en benämning som innefattar en idé associerad till denna kategorisering (Avrahami 2007:50). Avrahami (2007) behandlar även Migrationsverkets asylprocess för lesbiska kvinnor. Hon anser att Migrationsverket, eller i vidare bemärkelse den svenska staten, inte uppmärksammar eller

visar förståelse för homosexuella och deras situation eftersom beviljandet av uppehållstillstånd prioriteras utifrån partnerskap. Detta faktum anser hon påvisa en heteronormativ patriarkalisk syn (Avrahami 2007:176-183).

Den svenska definitionen av flyktingskap förklarar att detta är en person som lever utanför sitt land och känner en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig detta lands skydd (SOU 2004:31). Betänkandet gör ingen explicitdefinition av begreppen homo-, bi- och heterosexuell läggning utan hänvisar till ”vedertagen lagteknisk terminologi” enligt följande:

”Med begreppet sexuell läggning avses, som regeringen anfört i tidigare lagstiftningsarbeten, enligt vedertagen lagteknisk terminologi homo-, bi- och heterosexuell läggning” (SOU 2004:31 s. 13)

Vidare förklaras att tolkningar utifrån lagrummet bör överlämnas till de rättstillämpade myndigheterna (SOU 2004:31 s. 14). Lagstiftaren vill därmed inte precisera lagrummet utan lämnar tolkningen till myndigheter och handläggare inom myndigheterna.

Olov Wolf-Watz, Elin Törner och Henrik Borg (2010) har studerat yrkesverksamma inom Migrationsverket samt vid motsvarigheten i andra länder till Migrationsverket.

Studien utfördes på uppdrag av Migrationsverket och resulterade i rapporten *Normkritisk studie av asylprövningen*. Rapportens sammanställdes under år 2009-2010 och baseras på en kvalitativ studie av intervjuer och granskning av skriftliga källor. Intervjuerna gjordes med nio handläggare, fem experter och två rättschefer och planeringssekreterare verksamma vid Migrationsverket. Dessutom intervjuades sex personer verksamma utomlands vid motsvarigheten till Migrationsverket. Totalt intervjuades 22 informanter (Wolf-Watz, et al. 2010:6-7). Som teoretisk utgångspunkt i behandlingen av data har studien Queerteorin, samt teorin om heteronormen utifrån genusperspektiv. Studien granskar asylprövningen där ”kön eller sexuell läggning” åberopas, och granskar därmed föreställningar och stereotyper som eventuellt förekommer inom Migrationsverket. Denna studie är av vikt för min undersökning då den behandlar mitt forskningsfält samt mina frågeställningar i stort och i specifikt.

Rapporten riktar kritik till lagformuleringen som anses vara för vid och svårtillgänglig. Ävenavsaknaden av vägledning genom praxis samt hur lagen skall tolkas kritiserar. Författarna anser att dessa brister möjliggör att handläggarens och beslutsfattarens föreställningar om homosexuella tillåts ge avtryck i såväl prövning av som beslut i asylärendet. (Wolf-Watz, et al. 2010:25). Studien ger uttryck för att asylprövningen tenderar att förklara homosexualitet efter sexuellt utövande, men även att könsidentitet görs till en fråga om ”man eller kvinna”. Studien tar även upp hur Sverige nyttjar sig av en kategorisering som homosexuell/heterosexuell, medan asylsökande från andra länder inte följer det svenska normsystemet och därmed eventuellt inte definierar sig som homosexuell (Wolf-Watz, et al. 2010:26). Studien gör gällande att homosexualitet inte skall ifrågasättas enligt *Utlänningshandboken- sexuell läggning*, (Handbok Migrationsverket 2013). Samtidigt pekar studien på att handläggaren har en tendens att omformulera sina frågor för att säkerställa den sexuella läggningen hos den asylsökande i de fall personen inte passar in i handläggarens uppfattning av en homosexuell (Wolf-Watz, et al. 2010:16, 27).

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

För att förstå handläggarens situation i gränslandet mellan lagar och normer, har Migrationsverkets granskning av asylsökande homosexuella män undersökts ur flera teoretiska utgångspunkter. En teoretisk utgångspunkt är Michel Foucaults teori om *diskursens makt* (Foucault 1972: 2008). Denna teori har jag valt för att den analyserar hur *diskursen* i samhället formar begrepp utifrån ett historiskt perspektiv gällande homosexuella män. På så sätt konstitueras ett maktförhållande genom språket och dess begrepp. Vidare kommer jag att analysera diskurs inom Migrationsverket med hjälp av Foucaults teori som belyser *institutioner* och hur dessa *internaliserar* normer från diskursen. Teorin är hämtad från boken ”Övervakning och straff” (1987), i vilken Foucaults teorier beskrivs med eftertryck. Queerteorin samt teorin om heteronomen kan ses som en fortsättning på Foucaults *normkritiska* teorier och en konkretisering av teorin till denna studie. *Diskursens makt* skall förklara hur begrepp som t.ex. homosexuell har en innefattande värdering avvikande från det normala, vilket skapar föreställningar av homosexuella och stereotypbilder.

Slutligen kommer jag att beskriva teorin från Bo Rothstein om handläggarens *handlingsfrihet*, som analyserar hur *institutioner* bibehåller sin legitimitet gentemot välfärdssamhället (Rothstein 2010a). Rothsteins teori bygger huvudsakligen på Michael Lipsky’s teori om *gräsrotsbyråkratarer* och är till viss del struktur- och normkritisk. Både Rothstein och Lipsky

(1980) ifrågasätter maktutövandet av myndigheter samt myndigheternas legitimitet. Teorin och de begrepp som introduceras är behjälpliga för att förklarar *internalisering* av begrepp från *diskursen*.

3.1 De normala definierar de avvikande i diskursen

Filosofen och idéhistorikern Michel Foucault levde mellan 1926-1984. Han förklarar i sin teori om *diskursens makt* hur samtalen kring och formandet av begrepp blir till. En *diskurs* är en framställning av sammanställda begrepp och teorier, som formar ”sanningar” och vad som anses ”normalt” inom begreppets yttrande (de los Reyes & Mulinari 2005:13; Franzen 2000; Foucault 2008:294). Enligt Foucault (1972) innefattar diskursen flera utsagor som tillsammans formar en social kontext. Denna kan i sin tur verka hämmande eller utvecklande för de individer diskursen berör (Nilsson 2008:177-178). Diskursen är alltså en framställning av begrepp, utsagor, teser och teorier som tillsammans utgör en serie föreställningar om någonting (Månson 2007:352). De som anses normala inom diskursens röst och de som anses som dårar eller avvikande blir utestängda. Från *diskursen internaliserar* begreppen tillrådande maktstrukturer (Foucault 1983:212; 1986:180; 1993:7-8). *Diskurs* är alltså inte fri från värderingar då den styrs av rådande maktstrukturer och exkluderar minoriteter. Genom detta blir även definitionen av begrepp inkluderade med värderingar från den gällande diskursen och rådande maktstrukturer.

Enligt Foucault kan *diskursen* uteslutas av vissa röster och därmed blir dessa inte gällande inom definitionen av begreppet. Analogt med detta kan man se heteronormen som ett resultat av den *diskurs* som har förts, där heterosexualitet anses vara normen och homosexualitet en avvikelse. Makten kategoriserar alltså individer efter definitionen homosexuell och formar detta till en sanningslag utifrån en avvikelse från heterosexuell. Denna sanningslag formas genom härskande diskurser, och applicerar egenskaper till gruppen homosexuella utifrån vad heterosexualitet inte är.

Foucault (1972) kopplar samman begreppen *kunskap och makt*. Han menar att den kunskap och det vi anser som sanning är ett resultat av en maktkamp, där rådande maktpositioner definierar begreppets innebörd. Enligt Foucault (1993) bygger vårt samhälle på en exkludering, som i sin tur baseras på en *kategorisering* och ett förkastande av människor eller deras åsikter. Vidare blir kategoriseringen via begrepp en del av den sociala kontexten och därmed naturlig. Foucault (1972) menar att det självklara och naturliga är det som indikerar det existerande maktförhållandet i samhället. Detta kallar Franzén (2000) i sin tur *maktens*

diskurser. Diskursen skapar en föreställning av vad som anses ”normalt” respektive ”avvikande”, ”gott” respektive ”ont” (Foucault 2008:181). Detta benämns *kategoriella par* av Charles Tilly (2000). Då den gällande diskursen utgör vad vi anser vara ”sanningar”, yttras dessa även i ett lands lagar och appliceras genom dess institutioner (Jacobsson 2006:119-142). Detta kallas även *internalisering*. Historiska och rådande diskurser i samhället har därmed dels format begrepp som kategoriserar och exkluderar människor genom *politisk individteknologi*, men även *internaliserats* vidare genom historien och detta alltså av den rådande makten.

3.2 Kategorisering-Normkritik

Feministiska och postkoloniala forskare och filosofer har tillsammans med postmarxister format den poststrukturalistiska traditionen. Denna tradition ifrågasätter etablissemangen, det befintliga och det vi i västvärlden tar för givet och anser som sanningar. Enligt Ambjörnsson (2006), som är en del av denna tradition, är denna insikt av betydelse. Insikten att ifrågasätta de strukturer i samhället som prioriterar personer som tillhör normen. Normen som är formad utefter diskursen. Begreppet *Queer* översätts från engelska till bl a konstig, knäpp, böj och fikus (Norstedts förlag, 2011), vilket kan tolkas som en negativ kategorisering (Ambjörnsson 2006:59; Avrahami 2007:50-57; Tilly 2000:74-77). Queerteorin är en teori som ifrågasätter de samhällsstrukturer och dess normer som formats och formas i samhället genom *diskursen*. Man kan säga att Queerteorin i hög grad bygger på den poststrukturalistiska synen på samhället (Ambjörnsson 2006:48). Enligt Fanny Ambjörnsson (2006) grundar sig Queerteorin i en homopolitisk rörelse som riktar in sig på strukturella- och sexuella mönster i samhället utgående från *normer* och *identitet* (Ambjörnsson 2006:9). Det finns delade meningar om vart Queerteorin skall placeras. Vissa anser att det är en teori som ifrågasätter det heteronormativa. Andra anser att det är en teori för att ifrågasätta det vi tar för givet i den samhällsstruktur vi lever i. Detta menar Tiina Rosenberg (2002) är något av teorins styrka. Teorin ska inte kategoriseras och preciseras, då den i sin definition kan förlora sin kritiska potential. Rosenberg menar även att teorin i stora drag idag förknippas med den homosexuella kampen för lika fri- och rättigheter (Rosenberg 2002:1-3). Klart står dock att *heteronormativitet* är ett centralt begrepp inom queerteorin, då den ifrågasätter normen som är byggd på föreställningen om en heterosexuell läggning. Heteronormativitet är alltså en avsmalning inom queerteorin, som mer generellt ifrågasätter alla normativa perspektiv (Ambjörnsson 2006:51-53; Knutagård 2007:145-146). Teorin ifrågasätter etablissemangen som skapar normer inom ett brett fält och den har bland annat sin bas i genus, sexualitet och makt (Ambjörnsson 2006:9). Sexualiteten kan förstås på många sätt enligt Ambjörnsson

(2006).Dels utifrån *identitet*(att identifiera sig som homosexuell, att hysa kärlek till en person av samma kön), dels utifrån *handlingar*(fysiska handlingar så som kyssar och samlag), men även utifrån ett *normsystem*. Inom föreliggande studie kommer jag att granska hur lagar och attityder internaliseras bland handläggarna inom Migrationsverket utifrån ett *normsystem*. Ett *normsystem* där juridiska lagar eller människors attityder begränsar vad som anses som normalt och avvikande (Ambjörnsson 2006:36; Foucault 1972, 2008:181). Heteronormen förutsätter att män och kvinnor är heterosexuella tills det påvisats att så inte är fallet. Detta innebär att den homosexuelle personen ständigt behöver förklara sin läggning, dvs. att ”komma ut” vid nya bekantskaper.

3.3 Legitimitet av intuitioner och dess internalisering

Enligt Rothstein (2002) har tilliten till maktens styrning i Sverige minskat inom välfärdsområdet. Denna minskade tillit förklarar Rothstein hänga samman med att Sverige har rört sig från en kollektivistisk värdering till individualistisk (Rothstein 2002:33). Urban Markström (2006) menar att denna förflyttning skett för att svenska myndigheter skall vinna legitimitet för sin verksamhet. Markström (2006) menar att denna legitimitet uppnås genom att myndigheten anpassas in i den omgivning i vilken den är lokaliserad (Markström 2006:77). Att myndigheten anpassas in i sin omgivning kan ses att den anpassas in i den gällande diskurs som förs i samhället. Genom denna anpassning vinner myndigheten en legitimitet till den verksamhet de bedriver. Myndigheten bedriver alltså de frågor som anses vara aktuella i diskursen utefter folkets strävan. Rothstein (2002) anser att vi i Sverige har ökat de behovsprövande åtgärdsprogrammen sedan 1980-talet. Han menar att detta särskilt gäller inom invandrings- och integrationspolitiken, där utvalda utformningar tilldelas särskilt utsatta grupper (Rothstein 2002:34-35). Rothstein (2002) menar att asylprövningen kan ses som en *behovsprövning*, där den asylsökande granskas och bedöms efter sitt behov av skydd. Migrationsverket behöver legitimitet för sin verksamhet och denna bekräftas genom att anpassas till samhället enligt Rothstein (2002). Rothstein beskriver vidare sex olika processer som bygger upp myndigheternas legitimitet. En av dessa är *Den professionella modellen*. Enligt denna modell tilldelas beslutsfattandet en specifik legitimerad yrkesgrupp, som får fatta besluten utan att staten tar ansvar för dem (Rothstein 2002:129).

Denna fördelning av ansvar från staten till en professionell grupp kallar Michael Lipsky (1980) *gräsrotsbyråkrati*. Gräsrotsbyråkrati (även kallat frontlinjens byråkrater) eller ”street-levelbureaucracy” är offentligt anställda tjänstemän som har direktkontakt med ”medborgarna” i sitt dagliga arbete och har *handlingsfrihet* i utförandet av sina arbetsuppgifter (Lipsky

1980:3). Fortsatt menar Lipsky (1980) att tjänstemännen har frihet att utforma en egen policy inom sitt arbetsområde, då riktlinjerna oftast är vaga och tolkningsbara, samt att arbetet är svårt att kontrollera. I och med detta har alltså tjänstemännen möjlighet att göra individuella tillämpningar. Jag kommer att använda mig av begreppen *legitimitet* och *demokratins svarta hål* från Rothstein (2010) för att förklara *internaliseringen* av rådande samhällsdiskurs och synen på homosexuella inom myndigheter, samt för att förklara effekten av det *handlingsutrymme* handläggarna har inom sin profession.

En betydande del av arbetsuppgifterna för handläggare inom Migrationsverket är att kontrollera de asylsökande. Detta är ett tydligt uttryck för den tilldelade makten. Att arbeta som handläggare innebär en viss handlingsfrihet, då det finns en *tolkningsfrihet* av riktlinjer och policy. Detta beskriver även Gunnar Bernler och Lisbeth Johnsson (2001) när det gäller t.ex. socialarbetare. Dessutom har ett *maktintervall*, inom vilket maktbefogenheterna kan utnyttjas i olika grad; från maximalt till att endast utnyttjas när alla andra möjligheter är uttömda. Enligt professorn i statsvetenskap Bo Rothstein (2010) finns det en problematik i att utöva makt och/eller inflytande från statens sida utan att ta ansvar för denna utövning. Rothstein (2010) kallar denna utövning *demokratins svarta hål*. Genom demokratins svarta hål kan den styrande makten, genom s.k. riktlinjer, styra myndigheter utan att ta ansvar för hur riktlinjerna tillämpas inom myndigheterna. Myndighetsbeslut fattas av tjänstemän vilket gör att ansvaret inte ligger hos de folkvalda. Rothstein (2010) menar att det finns två förklaringar till hur normer styrs inom samhället. Den ena förklaringen är att *historiskt kulturella normer styr politiska institutioner* som styr det *politiska beteendet*. Den andra förklaringen är att *strategiskt agerande av en politisk elit styr politiska institutioner*, som i sin tur styr *historiskt kulturella normer*.

3.4 Teoretisk analysram

Detta underavsnitt beskriver studiens teoretiska ram som formats utifrån ovan nämnda teorier. Ramen bygger på relevanta teoretiska perspektiv som bäst hjälper mig att analysera och besvara de frågeställningar studien avser. Teorin avser även att hjälpa läsaren att förstå denna studie utifrån det perspektiv som jag ser denna problemformulering. Studien utgår primärt från Michael Foucaults (1972, 2008) teori om *diskursens makt* och vilka föreställningar som finns gällande homosexuella. Utifrån *diskursen* sker det en delning och *kategorisering* av homosexuella och heterosexuella män. Detta skall analyseras för att undersöka handläggarnas kategorisering utifrån rådande diskurs. Studien ska analysera hur föreställningar internaliseras

genom handläggare inom det Svenska Migrationsverket. Den teoretiskaramen kommer att konkretiseras och kompletteras med ytterligare begrepp för att analysera specifikt *normkritiskt*. Detta görs med hjälp av Queerteorin, samt genom heteronormen. Samtliga dessa teorier handlar om att ifrågasätta det befintliga, det så kallade etablissemangen som styr diskursen. Detta är för övrigt ett genomgående tema i Foucaults teorier. Som sekundär teori har jag valt relevanta begrepp från Rothstein (2010) och Lipsky (1980) för att kunna förklara och analysera anledningen till *internalisering*. Rothstein (2010) och Lipsky (1980) behandlar handläggarens *handlingsutrymme* och därmed *makt* utifrån handläggarens tolkning. Detta för att vidare ge *legitimitet* till utförandet men även för att undersöka processens *rättsäkerhet*. Rothstein (2010) och Lipsky (1980) är i viss mån även de normkritiska då de ifrågasätter det befintliga och den etablerade *diskursen*. Enligt Mary Douglas (1987) kan dessa teorier även kopplas till Foucault (Douglas 1987:92), men jag anser att dessa kompletterar och gör Foucaults teorier mer konkreta i min analys. Teorierna är behjälpliga för att beskriva *institutionaliseringen av normer inom myndigheter*.

4. METOD

Denna studie utgår ifrån en kvalitativ metod då den är behjälplig utifrån min frågeställning. Jag har totalt utfört semistrukturerade intervjuer med sju personer verksamma inom Migrationsverket. Tre av dessa är aktiva handläggare och hanterar asylärenden. Återstående fyra personer arbetar med samordning inom Migrationsverket, och har därmed en övergripande syn över handlägningsprocesserna och beslutsfattningen. Intervjuerna har skett på informanternas arbetsplatser på två olika orter i Stockholm. En av informanterna har jag fått kontakt med via Migrationsverkets telefonväxel, och genom denna informant har jag fått kontakt med ytterligare tre personer. Genom en personlig kontakt med en av handläggarna på Migrationsverket har jag genomfört ytterligare en intervju, samt genom denna person fått kontakt med ytterligare två informanter. Alias har informanterna själva fått bestämma. Deras val av alias ingår inte i analysdelen.

4.1 Intervjumetodik

Inom detta underavsnitt redovisas motiveringen till gjorda val av arbetsmetoder. Utförandet av intervjuerna samt urvalsprocessen beskrivs. Vidare kommenteras kort mina egna reflektioner kring genomförda intervjuer samt etiska ställningstaganden inom studien och kring berörda informanter.

4.1.1 Motivering av kvalitativ arbetsmetodik

Mot bakgrund av studiens syfte och frågeställning har jag valt att genomföra en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer (jfr. Trost 2010:25). Studiens frågeställning berör hur handläggarna inom Migrationsverket bedömer och resonerar vid asylbedömning av homosexuella män. Denna frågeställning kan inte endast besvaras genom ett ja eller nej, utan kräver en kvalitativ studie för djupare kunskap med möjlighet till förtydliganden och utvecklande frågor och svar (jmf. May, 1997:150).

4.1.2 Genomförande av intervjuer

Genomförda intervjuer är semistrukturerade, vilket innebär att frågorna huvudsakligen är sammanställda före intervjun. För att göra samtalet mer flytande samt mer djupgående kan fler frågor komma att formuleras under intervjuens gång (jmf. May, 1997:150). Samtliga sju intervjuer är genomförda på informanternas respektive arbetsplats. Detta för att jag tror att informanterna känner sig mest bekväma i denna miljö, samt att platsen är anknuten till deras professionella erfarenheter, vilka studien avser att undersöka (Esaiasson, et al. 2009:302).

Samtliga intervjuer spelades in på bandspelare, vilket informanterna informerades om innan inspelningen påbörjades. Ca 10-15 frågor utgör basen för intervjuerna. Frågorna är inte helt fasta utan utgör endast riktlinjer för vad som kommer att frågas. Frågorna är breda till en början och utifrån informantens svar fördjupar sig studien (jmf. Edvardsson, 2003:100; Esaiasson, et al. 2009:298).

Informanterna informerades om mitt syfte med studien. Dock inte studiens avgränsning till homosexuella män. Innan intervjuerna genomfördes informerades även informanterna om att deras identitet inte kommer att avslöjas. Detta innebär att enskilda personers unika kompetens inom området sammanförts i begreppet ”samordnare”.

4.2 Urval av intervjupersoner

Urvalet av informanter gjordes utifrån informanternas yrkeserfarenhet inom gällande studiefält samt utifrån studiens frågeställning. Samtliga informanter har på ett eller annat sätt varit med i ett asylärende gällande homosexuella som söker skydd. Av praktiska skäl var det nödvändigt att begränsa informanterna till Migrationsverkets handläggare och samordnare i Stockholm och dess närområde.

Studien är av *intervjuktur* och syftar till att undersöka vad handläggare och samordnare väger in i bedömningen av asylskäl då sexuell läggning åberopas. Esaiasson et al. (2009) beskriver *frontlinjes byråkrater* (utifrån Lipsky 1980) och det tolkningsutrymme dessa

personer har, vilket även belyses i föreliggande studie (jmf. Esaiasson et al. 2009:297). Sättet på vilket min kontakt togs med informanterna delas upp på två sätt. Den ena kontaktkedjan utgick från en personlig kontakt med en yrkesverksam på Migrationsverket. Enligt Esaiasson et al. (2009) skulle denna kontakt närmast betecknas som ett *bekvämlighetsurval*. *Bekvämlighetsurval* definierar Esaiasson (2009) som ”en informant som är enklast att få tag i utan att granska urvalsram”. I denna studie är dock inte informanten vald utan urvalsram. Genom denna informants professionella kontaktnät erhölls ytterligare två informanter. Denna metod att införskaffa kontakter genom informanternas kontaktnät kan benämnas *snöbollsurval* (Esaiasson et al. 2009:216; May 1997:161; Trost 2010:291)

Den andra kontaktkedjan, omfattande fyra informanter, etablerades via personal i Migrationsverkets telefonväxel, för vilkastudiens syfte och frågeställning beskrivits.

4.3 Reflektion kring intervjuerna

Intervjuprocessen har varit lärorik, dels i sakfrågan dels hur jag som person fungerar och reflekterar i mitt möte med olika människor. Jag har förståelse för att informanterna går i försvarsställning, då undersökningens syfte är att granska deras verksamhet ur ett normkritiskt perspektiv. Jag vill granska deras handlande, motiveringar och värderingar. Studiens syfte är dock inte att undersöka enskilda personers värderingar, utan endast att få en överblick av värderingar som styr tolkningsutrymmet i asylprocessen.

4.3.1 Intersubjektiv förståelse

Enligt Tim May (1997) är det en hårfin balans mellan intervjuaren och den som intervjuas för att upprätta det som May (1997) kallar *intersubjektiv förståelse*. Intersubjektiv förståelse kan närmast beskrivas som att förhålla sig objektivt för att kunna bedöma den empiri som införskaffas i en intervju. Men även att visa en förståelse och stöd för personens respons (May, 1997:155) för att möjligtvis på så sätt få djupare information.

”Det finns ett spänningsförhållande i den biologiska intervjun mellan å ena sidan intervjuarens behov av att etablera och upprätthålla en empatisk och tillitsfull relation till den intervjuade för att kunna få fram viktiga personliga informationer och å andra sidan de praktiska krav och begränsningar som gäller all forskning... det rör sig utan tvivel om en balansakt” (Gearing & Dant 1990:152 se May, 1997:155)

4.4 Forskningsetik

Utifrån etiska skäl har jag valt att inte nämna några av mina informanternas namn eller på något annat sätt avslöja information som kan kopplas till dem (jmf. Gustafsson m.fl., 2011:46). Informanterna har blivit informerade om att intervjun sker konfidentiellt dvs. att det

som framkommer i intervjun inte kommer att föras vidare på ett sådant sätt att deras identitet avslöjas. Namnen på informanterna är figurerade av informanterna själva. Detta för att deltagare skall kunna hitta sina citat i sammanställningen av studien. Tre av mina informanter har bett och fått en transkribering av sina respektive intervjuer. Ljudfilerna på vilka intervjuerna upptagits förstördes direkt efter transkribering.

5. RESULTAT OCH ANALYS

Jag vill först påminna läsaren om studiens syfte och frågeställning.

Syftet med denna studie är att, utifrån ett heteronormativt synsätt, undersöka om och hur föreställningar om homosexualitet hos handläggare vid Migrationsverket påverkar asylprövningen av homosexuella män. Studien ska belysa och ge en djupare kunskap om normens inverkan på handläggarnas beslut inom asylprocessen av homosexuella män. Detta för att belysa internaliseringen inom handlägningsprocesser. Några relevanta frågeställningar i detta sammanhang är:

- Hur säkerställs den asylsökandes sexuella läggning vid asylprövningen?
- Vilka föreställningar av homosexuella kan urskiljas hos Migrationsverkets handläggare?
- Vilka normer kan urskiljas i asylprövningsprocessen?

Fiktivt namn och titel på respektive informant redovisas i direkt anslutning till respektive citat. Detta för att jämföra skillnader i svar inom Migrationsverket. Resultaten visar på ett mönster delat på flera olika teman, nämligen säkerställandet och kategorisering. Inom dessa teman kommer ett antal underkategorier att redovisas. Uppdelningen är gjord för att kunna strukturera uttalandena och lättare möjliggöra analysen. Uppdelningen har många gånger varit svår att göra då ämnet berör flera teman. Citat som har förkortats anges i texten, i övrigt har ingen ändring av texten skett.

Studiens informanter som arbetar som samordnare är Kajsa, Astrid, Tracy, Lisa.

Studiens informanter som arbetar som handläggare är Tiffany, Åsa, Jasmine.

5.1 Kategoriseringen

Ett resultat av denna studie är att handläggarna och samordnarna anser att det sker en kategorisering och att detta medför både fördelar och nackdelar. Dels styrs handläggarna av Utlänningslagen för att kategorisera den asylsökande inom kategorin utsatt grupp. Men de styrs även av att det inte råder en definition av vad lagen avser med homosexuell som utsatt

grupp. En del av informanterna anser att fördelarna överväger nackdelarna, medan vissa informanter inte såg några nackdelar med kategoriseringen. Det positiva som lyftes fram ansågs vara att homosexualitet nu räknas som ett flyktingskäl, vilket eventuellt går emot tidigare rapporter och lagstiftning (Wolf-Watz, et al. 2010:11; SOU 2004:31).

”Det är mänskligt att klassificera människor eller konkret säkerställa den sexuella läggningen för att påvisa asylskäl.”(Kajsa, samordnare)

Samtliga informanter ansåg att det på ett eller annat sätt sker en kategorisering. Detta då begreppet homosexuell beskriver något annat/avvikande utgående från ett heterosexuellt synsätt. Den faktiska kategoriseringen av homosexuella och heterosexuella har en inbördes värdering till att homosexuellaskiljer sig från heterosexuella. Detta är i enighet med tidigare forskning och teorier (Ambjörnsson 2006; Avrahami 2007:50-59; Tilly 2000:23, 95-98). Citaten påvisar att det finns en klassificering i allmänhet och utifrån sexuell läggning i synnerhet. Att tillskriva kategoriseringen som mänsklig istället för förekommande pekar på hur starkt klassificeringen är etablerad och att den anses som en naturlag (Foucault 1972). Kategoriseringen av homosexuella är något som sker utifrån ett heterosexuellt perspektiv och den innefattande innebörden som avvikande från heterosexualitet.

”Det är väl samtidigt något som kan hända ibland, att man generaliserar. För att kunna uttala sig om en grupp. Det är det viktigaste att jobba med tycker jag på Migrationsverket” (Tiffany, handläggare)

Citatet tyder på att generaliseringar sker genom kategoriseringen av människor såväl på Migrationsverket som i samhället. Att homosexuella enligt lagens mening ska tillskrivas gruppen homosexuella förstärker på så sätt de gällande föreställningarna om homosexuella som grupp istället för att utgå från individen. Tiffany antyder att detta behöver bearbetas mer inom personalen på Migrationsverket. Flera av informanterna har påpekat att det krävs mer utbildning av personalen, men de har även framfört en önskan om att utlänningslagen ska specificeras beträffande definitionen av homosexuell och att leva ”öppet” (Gröndahl 2012). Denna önskan tyder på en osäkerhet inom klassificeringen då denna inte uttrycks i lagens definition. Detta i sin tur kan tolkas olika utifrån handläggarnas olika föreställningar av homosexuella vilken minskar den *formella rättssäkerheten*. Med rättssäkerhet i denna studie avses att handläggningen ska vara förutsägbar och inte ska variera utifrån vilken handläggare man blir tilldelad. Astrid förklarar sin syn på de negativa föreställningarna av homosexuella inom Migrationsverket på följande sätt:

”Jag tror att det är individuellt, det är individer det handlar om. Verket är väldigt tydliga med de här frågorna tycker jag, har man någon som sticker ut med en helt annan uppfattning, då är det individer”. (Astrid samordnare)

Astrid fortsätter att förklara att hon anser att Migrationsverket står sig väl mot andra svenska myndigheter inom detta område. Hon menar att utbildning och diskussion kring frågorna oftast är en bra metod, men även att detta är något som måste pågå kontinuerligt för att få effekt.

”Alla sitter vi och har förutfattade meningar om saker och ting, därför får man arbeta med de här frågorna. Men jag tror att man får arbeta med de här frågorna hela tiden, det är inte så att man går en utbildning och sedan är det klart. Utan det måste du brottas med varje dag, varje gång du har en ny utredning. Att blankställadig och gå in med ett öppet sinne”. (Astrid samordnare)

I intervjuerna framkom att det förekommer att människor klassificeras utifrån den sexuella läggningen. Klassificeringen görs alltså utifrån ett heteronormativt perspektiv, vilket överensstämmer med Avrahamis (2007:45) studie. Citatet nedan belyser detta;

”Visst finns det många kriterier för vad som anses homosexuellt, men vi har desto svårare att beskriva heterosexualitet. Kanske därför vi skiljer på kvinnligt och manligt?” (Åsa, handläggare)

Det bör noteras att det inte framgår om Åsa syftar till att skilja på kvinnligt och manligt inom hetero- eller homosexuella förhållanden. Min tolkning är att uttalandet syftar på heterosexuella förhållanden, och att Åsa försöker beskriva den diskurs som formar homosexualitet som en avvikelse utifrån heterosexualitet. Och hur detta även gäller könsnormer mellan man/kvinna. Min studie påvisar inte hur denna kategorisering går till inom asylprocessen eller vilka kriterier som krävs för att kategorisera den asylsökande till heterosexuell/homosexuell utsatt grupp. Dock har informanternas personliga kontakt till homosexuella män framkommit, vilket jag har valt att analysera under rubriken *Föreställningar*.

Citatet från Åsa visar att det finns en större tendens att förklara ”dem” som grupp än att definiera sig själv som en grupp. Citatet visar även att kategoriseringen förekommer inom flera led och inte bara inom begreppen homosexualitet och heterosexualitet. Detta kopplar jag till Tilly (2000) och begreppet *kategoriella par*. Enligt Tilly (2000) kategoriserar vi människor utefter avvikelse som tillhör personerna som grupp. Denna kategorisering yttrar sig genom exempelvis kategoriseringen av man/kvinna, svart/vit, medborgare/icke medborgare, heterosexuell/ homosexuell. I och med detta innefattar min undersökning två kategoriska

avvikelser från den svenska normen, en så kallad dubbel kategorisering där den asylsökande kategoriseras som utlänning och homosexuell. Tilly (2000) menar vidare att *kategoriella* paraförs vidare eller upptas ifrån rådande strukturer, jämför Foucault (1972, 1983, 1984, 1986, 1987, 1993).

Flertalet av informanterna har även pekat på exempel där de ansett att en person inte är homosexuell, trots att personen ifråga hävdar att så är fallet. Studien tar därför upp vilken syn handläggarna har av en homosexuell man. I denna studie framkommer det inte vilka faktorer som spelar in då informanterna misstror en persons homosexuella läggning.

Föreställningar

I tidigare avsnitt 2.1 *Föreställning av homosexuella män i Sverige* beskrev jag de olika föreställningarna som finns av homosexuella. Detta är självklart individuellt beroende på vem man frågar, men min avsikt är ändå att redovisa att det finns en föreställning i samhället av en homosexuell man. Dessa föreställningar formas av den diskurs som förs i samhället, men även utifrån de personliga erfarenheterna. Många av de föreställningar handläggarna har internaliserats av den anledningen att den asylsökande ska kategoriseras in i den rådande mallen utsatt grupp som homosexuell.

”Jag personligen har inga fördomar av homosexuella, jag tycker att de är trevliga och glada. Många av mina vänner är homosexuella, de kan ju verkligen festa och det är kul att umgås med killarna. [...] Ett trevligt break ifrån vardagen.” (Åsa, handläggare)

Citatet visar att det finns föreställningar om homosexuella som härstammar från positiva erfarenheter. Citatet tyder på att denna informant inte visar några tecken på homofobi, dvs uppvisar ingen rädsla för att umgås eller associeras med homosexuella. Föreställningen om homosexuella verkar grunda sig i personliga erfarenheter, som generaliseras till kategoriseringen homosexuella. Personligen trivs säkert informanten med att umgås med sina vänner, vare sig de är homosexuella eller heterosexuella. Citatet visar dock på föreställningar av homosexuella män som grupp och att dessa är glada och gillar att festa. Citatet visar även att alla föreställningar inte är av ondo. Dock är det en väldigt snäv bild att generalisera vänners egenskaper till en grupp av människor med en specifik sexuell preferens.

Att informanten kopplar homosexualitet till ett manligt kön kan förklaras med att hennes homosexuella vänner är män. Citatet visar även på en exkludering av kvinnan som homosexuell (jmf. Avrahami 2007; Wolf-Watz, et al. 2010).

I citatet nedan diskuteras heteronormen och hur den implementerades inom Migrationsverket.

”Det klart det påverkar det som vi vill komma åt när vi valde en sådan metod att vara uppmärksam på det. Vad tar jag för givet i vissa situationer och hur det påverkar det min förståelse och så vidare.” (Tracy, samordnare)

Citatet visar att det inom Migrationsverket finns en förståelse för det problem som kan vara gällande heteronormen. Tracy förklarar här med de ”metoder” de olika utbildningsprogram som har vart riktade till att just minimera dessa förutfattade meningar som gestaltas i heteronormen.

5.2 Säkerställandet

För att tydliggöra hur säkerställandet sker utifrån olika grunder är detta tema uppdelat i de två underkategorierna *identitet* och *handling*. Material införskaffat genom intervjuer och litteratur visar att säkerställandet ofta sker med fokus utifrån den asylsökandes identitet och/eller dennes handlingar utifrån ett normsystem som representeras av lagar, normer och föreställningar(jmfr. Ambjörnsson 2006:36). Då dessa faktorer är sammanflätade kommer respektive underkategori *Identitet* och *Handling* inkludera det normsystem som kan urskiljas inom citaten. Allt detta utifrån den queerteoretiska undersökningen.

”Det ligger i sakens natur att en asylsökandes påstående om att hon/han är t.ex. homosexuell kan vara svårt att ”bevisa”. I regel bör ett påstående om sexuell läggning godtas om inte särskilda omständigheter skulle tala i annan riktning. Det förhållandet att en homosexuell person t.ex. är gift och har barn med en person av motsatt kön behöver på intet sätt utesluta att hon/han har en homosexuell läggning.” (Handbok Migrationsverket 2013:626)

Citatet är taget ifrån Migrationsverkets handbok (2013), och kan tolkas på flera olika sätt. Citatet bekräftar det som handläggarna beskriver som en bevisning av den sexuella läggningen. Handboken beskriver att ett *påstående om sexuell läggning bör i regel godtas* om inte andra omständigheter skulle säga annat. Riktlinjen säger inte att ett sådant påstående skall godtas, vilket tyder på att påståendet kan tolkas efter handläggarens uppfattning. Att personen har barn och fru vid asylprövningstillfället kan möjligtvis anses av handläggaren som en ”*särskild omständighet*” som kräver en extra granskning av personen.

”Lagen för *kön och sexuell läggning* särskiljer dem från resterande asylsökande, så visst finns det en vilja att säkerställa att så är fallet[---]Utbildningen riktar sig till att möjligtvis inte se en skillnad, vilket skapar en problematik” (Jasmine, handläggare)

Citatet visar på den tvetydighet många av mina informanter beskriver. Hur de å ena sidan ska följa lagens utformning samtidigt som lagen tolkas olika av olika handläggare. Utbildningen som nämns är envidareutbildning i normkritiskt tänkande som anställda inom Migrationsverket frivilligt anmält sig till. Utbildningen kan ses som ett tecken på att det finns en problematik inom Migrationsverket kring säkerställandet av homosexualitet hos en asylsökande.

Utifrån Identitet

Begreppet identitet förekommer på flera ställen i denna studie för att förklara den homosexuella läggningen. Nedan redovisas en del av dessa citat som grund för säkerställandet av den homosexuella läggningen.

”Jag har den principen att det kan man inte ifrågasätta den sexuella läggningen, det är en identitetsfråga[---] Det är den svåraste frågan” (Kajsa, samordnare)

”Det är omöjligt att säkerställa en sexuell läggning och hur skulle den bevisningen i så fall ska se ut? Nej det handlar om personens identitet, som är svår att säkerställa. Vi kan bara ställa så många frågor vi kan, med respekt till individen” (Tiffany, handläggare)

Båda citaten visar att det finns en svårighet i att säkerställa en persons sexuella läggning och att båda informanterna ser homosexualitet utifrån dess identitet. Båda citaten visar även på en ovilja att säkerställa den sexuella läggningen hos den asylsökande.

Citatet visar på hur lagen tolkas från dess vida definition och att den i praktiken definieras ner till konkreta arbetsmetoder, begränsas och förenklas. Liknande observationer har även gjorts i tidigare rapporter (Wolf-Watz, et al. 2010:13).Citatet ovan tyder på att den sexuella läggningen även definieras utifrån en identitetsfråga som ligger i samklang med riktlinjer för Utlänningshandboken (Handbok Migrationsverket 2013; Wolf-Watz, et al. 2010:17). Vidare visar det sig vara problematiskt för handläggare som ser homosexualitet utifrån ett identitetsperspektiv utifrån tillämpning utav lagtexter.

”Lagens definition av att det skall finnas en risk för personens säkerhet är ändå kopplat till en handling. Vare sig det handlar om en handling av könsöverskridande beteende

eller sexuella handlingar inom hemlandet som dels gör risken konkret. Genom detta blir vårt arbete kopplat till handlingar och inte identitet.” (Tiffany, handläggare)

Citatet bygger vidare på Tiffanys citat där hon ser homosexualitet utifrån en identitet, men här ser vi ändå hur lagens utformning styr henne till att tolka sexualiteten utifrån personens handlingar. Detta bygger mycket på hur skillnaden mellan heterosexuella och homosexuella definieras. Heterosexualitet är något som tillräknas en person utifrån dennes identitet men homosexualitet alternativt bisexualitet tillräknas personer efter handlingar. Detta i sin tur är förknippat med den befintliga heteronormen, hur en person förutsätts vara heterosexuell tillsannat påvisas genom ett annat handlande. Detta i form utav att man väljer en partner av samma kön. Citatet bygger även på att personer kan anses vara heterosexuella även om de inte utfört heterosexuella handlingar, medan sexuella handlingar i form av t ex sexuella kontakter krävs för att en person ska definieras som homosexuell eller bisexuell.

Utifrån Handling

”Som sagt så har vi ett rättsligt ställningstagande, en metod för att testa HBTQ-ärenden som går ut på att man måste först ta ställning till själva läggningen. Och sedan titta på de åberopade skälen och sedan göra en framåtsyftande bedömning utifrån läggningen och skälen. Och då titta på hur man har levt tidigare och hur man tänker sig att leva om man skulle återvända. Det är av vikt för att kunna göra en riskbedömning. Vi måste alltid se att det finns en risk för dem att resa hem, och det är en individuell risk. Det är just den här personen som kommer att råka illa ut då. Om personen då inte har råkat ut för något i hemlandet eller inte ens haft en relation i hemlandet eller här heller, och säger sig vilja dölja sin läggning när den kommer hem. Då har vi väldigt svårt att se att det finns en risk för den här personen” (Lisa, samordnare)

”Mycket utav säkerställandet av den sexuella läggningen säkerställs genom landsinformation. Är det olagligt med homosexuella handlingar där så är personen oftast med i registret. Vi kan då konkret säga att han är förföljd för sin sexuella läggning”(Jasmine, handläggare)

”Jag kan inte förstå HBTQ på något annat sätt än kön och könsyttryck och sexuell läggning hänger ihop. För genom att vara homosexuell så bryter det per definition mot en könsnorm”(Tracy, samordnare)

Samtliga tre av dessa citat följer inom temat att säkerställandet görs genom personens handlingar. Hur ett säkerställande skautföras verkar vara splittrat inom professionen

handläggare och samordnare på Migrationsverket. Citaten tyder på olika tolkningar av riktlinjerna från Migrationsverkets Handbok (2013), vilket ligger i linje med tidigare undersökningar (Wolf-Watz, et al. 2010;16,27).

Det första av de tre citaten kan tolkas som att det finns en plan eller en fast metod att följa, vilken utgår från att man först säkerställer den sexuella läggningen. Det första stycket säger inget direkt om hur proceduren för detta ställningstagande går till, men det finns en koppling till tidigare levnadssätt samt fortsatta handlingar. Citatet bygger även på personens tidigare relationer i hemlandet samt i det nya landet Sverige. Uttalandet utgår ifrån de teorier vi har gått igenom tidigare, nämligen hur en sexuell preferens inte anses belagd om personen inte har ingått en relation eller har funderingar på att göra detta. Citatet utgår ifrån normen att alla vill leva i en fast relation, samt har lika stora förutsättningar att ingå en relation, dels i hemlandet men även i det nya landet. Citatet utgår från heteronormen vårt samhälle är uppbyggt efter (Ambjörnsson, 2006:51-53, Knutagård, 2007:145-146). Att den sexuella kontakten skall vara en del av en relation, som vidare leder till giftemål och barn härstammar mycket ifrån religion och det industrisamhälle vi lever efter enligt Foucault (1985). Att vikten av att producera något rättfärdigt samlag mellan en man och en kvinna, dvs med avsikt att skaffa barn. All annan form av sexuell handling klassades tidigare som en perversitet.

Citatet tyder på att handläggaren definierar den sexuella läggningen utifrån ett *normsystem* samt utifrån *handlingar och identitet* (jmf. Ambjörnsson 2006:36). Normsystemet som definieras genom lagar och människors attityder är möjligtvis inte det bästa perspektivet som kan användas i dessa fall. Lagar och attityder är uppbyggda av landets diskurs av vad som anses rätt respektive fel (Foucault, 2008:181).

Problematiken infinner sig även i de länder som förnekar att homosexualitet förekommer inom landet, vilket innebär en så kallad total exkludering av personerna från diskursen (Foucault, 1993; Nilsson, 2008:177-178). Det finns i dessa fall inte några brottsrubriceringar ifrån hemlandet, vilket minskar säkerställandet av en eventuell förföljelse. Citaten tyder även på en strävan efter att ifrågasätta den sexuella läggningen vilket strider mot Migrationsverkets Handbok (Handbok Migrationsverket 2013:626).

Tracy menar att HBTQ inte kan ses på ett annat sätt än att kön, könsuttryck och sexuell läggning är sammankopplat. Hon tar ett exempel och förklarar att en homosexuell per definition bryter mot könsnormen. Det är en utsatthet kopplat till maktspel.

5.3 Handlingsfrihet- Demokratins svarta hål

Av intervjuerna har det framkommit att det finns en tolkningsfrihet inom asylprövningen. Tolkningsfriheten leder i dessa fall oftast vidare utifrån den handlingsfrihet handläggarna innehar. Denna kan innefatta hur handläggarna själva ser på homosexualitet utifrån *handling* eller *identitet*. Handläggarens syn på homosexualitet påverkar undersökningsmöjligheterna och breddning av utredningen utifrån om de anser den asylsökande som trovärdig eller inte. Den tolkningsfrihet som min studie visar på är inte av missgynnande karaktär för den asylsökande.

Citatet nedan visar på denna tolkningsfrihet inom Migrationsverket. Tracy förklarar hur hon kom till insikt, genom en annan student som undersökte ämnet, hur beslut togs genom att en handläggare tolkade lagen annorlunda än vad som var vanligt på den tiden.

”Det hade jag hela tiden trott att det var lagen som ändrades. Att man ändrade lagen helt enkelt, att man gjorde den könsneutral så att även samkönat par skulle kunna få asyl. Eller samkönat par skulle kunna flytta till sin partner i Sverige. Men där verkar det ha varit så att Migrationsverket, helt enkelt en dag konstaterade... det kom väl en ansökan så tänkte man... -jaha, man behöver ju inte vara gift, det här måste vi kunna likna vid en relation. Och så har man tillämpat den så sedan dess. Men jag har väl inte riktigt... det är någon slags juridisk fråga... hur det Svenska systemet är uppbyggt. Men jag tycker ändå att det är värt att notera att det faktiskt inte finns en vägledning för Migrationsverket...” (Tracy, samordnare)

Citatet bekräftar den handlingsfrihet som professionella inom Migrationsverket innehar och hur de kan tolka lagen efter rådande ärende. Rothstein (2010) menar att det är statens intention att fly definitioner och kategoriseringar av människor och lämna detta till de tjänstemän som behandlar ärendena. Detta framkommer även av Statens officiella utredningar (SOU 2004:31 s. 14).

Citatet påvisar den handlingsfrihet och det tolkningsföreträde handläggare och beslutsfattare inom Migrationsverket har och dess myndighetsutövning, vilket bekräftas av tidigare studier och rapporter (Rothstein 2010; Wolf-Watz, et al. 2010:16-18). Studien visar att asylbeslut fattas till den homosexuelles fördel; något som flera av informanterna påvisat i den handlingsfrihet de uttrycker. Informanterna har tagit upp de fall där handlingsfriheten hade ett fördelaktigt resultat för den asylsökande, dock har de mindre fördelaktiga besluten med handlingsfrihet varit oomnämnda. Wolf-Watz, et al (2010) menar i sin rapport att handläggarna inom Migrationsverket har föreställningar om homosexuella och att dessa

bygger på de föreställningar om homosexuella vi mer generellt har i Sverige. Rapporten förklarar på så sätt även den befintliga *diskursen* gällande homosexuella, hur den över tid har ändrats i Sverige, men även att gamla föreställningar och värderingar ännu är befintliga i *diskursen* och myndighetsutövandet. Wolf-Watz, et al. (2010) menar vidare att dessa föreställningar varierar från handläggare till handläggare och riskerar att bygga på en stereotyp bild av homosexuella och hur de ska agera (Wolf-Watz, et al. 2010:18). Denna diskurs eller föreställning är inte universell enligt Wolf-Watz, et al. (2010), vilket gör att den asylsökande har svårigheter att passa in i de gällande föreställningarna.

”Rättschefen gör bedömningen att om sexuell läggning åberopas först i en senare del av handläggningen eller processen av ett grundärende bör inte enbart detta faktum minska trovärdigheten av uppgiften.” (Migrationsverket 2009).

Rättschefernas rättsliga ställningstagande, även kallat RCI, är formulerat i syfte att utgöra riktlinjer för verkets handläggare. Texten är en förklaring till hur lagen skall tolkas och vilken information som är tillgänglig för tillfället.

Texten förklarar att asylsökande som sent i asylprocessen åberopar skyddsskäl för att de är homosexuella, inte ska minska trovärdigheten av dessa uppgifter.

Ett RCI är en tillrättavisning eller ett förtydligande av hur lagen ska tolkas av handläggare och beslutsfattare. Riktlinjerna inom ovan nämnda RCI tyder på ett ställningstagande och en tillrättavisning av tidigare handläggningsprocesser, men är även ett tecken på hur *diskursen* förändrar föreställningarna över tid i Sverige. Med denna riktlinje tyder min studie på att verksamhetsfältet inom Migrationsverket styr diskursen och hur värderingar internaliseras in i samhället. Dock influerar samhället även handlingsfriheten av beslutsfattandet inom Migrationsverket.

”Precis som samhället ser ut i stort i din vardag så kan du träffa på personer som inte riktigt förstår jämställdhet och har en bild av mansroll och kvinnoroll. Och det är ju en myndighet som är en del av samhället. Vi är ju inte isolerade ifrån samhället utan vi fungerar ju i samhället där det här finns.” (Tracy, samordnare)

”Vi är ju ingen isolerad... Utan alla människor... Alla människor som jobbar här finns ju på Facebook höll jag på att säga (skrattar). Varje individ är ju en del utav det här samhället. Det klart det påverkar det som vi vill komma åt när vi valde en sådan metod att vara uppmärksam på det. Vad tar jag för givet i vissa situationer och hur påverkar det min förståelse.” (Tracy, samordnare)

De två citaten ovan behandlar den påverkan samhället har dels på de yrkesverksamma inom myndigheterna, men även hur samhället påverkar de föreställningar som formas och omformas av samhällets diskurs (Nilsson 2008:177-178) och hur gräsrotsbyråkrater på så sätt är en del av samhället (Lipsky 1980:3). Liksom myndighetsutövning och dess lagar i grunden är uppbyggda av normer och den historiska diskursen, omformas denna av den rådande diskursen i samhället (Foucault 1983:212;1986:180;1993:7-8). Detta i sin tur gör myndighetsutövningen legitim utgående från samhällets synvinkel, i de fall normerna är delade av samhället (Markström 2006:77). Det går alltså inte att skilja det som Rothstein (2010) förklarar som *Historiskt kulturella normer* och *Strategiskt agerande*. Något som jag tidigare formulerade i frågeställningen: *Är normer inbyggda inom myndigheten eller formas de av samhället*. Utifrån min studie påverkar både *Historiskt kulturella normer* och *Strategiskt agerande* gemensamt och går inte att särskilja utifrån en förändringsprocess då *diskursen* gör denna gällande.

6. SLUTDISKUSSION

Denna studie pekar på att handläggarna vid Migrationsverket definierar en persons sexualitet utifrån dennes identitet eller handling, beroende på vilken syn de har på sexualitet. Studien visar även att, utifrån de lagar och ramverk som förekommer inom Migrationsverket, det i praktiken är svårt att säkerställa sexuell läggning utifrån perspektivet identitet. Detta leder till att handläggarna i sitt arbete blir tvungna att stärka den asylsökandes sexualitet utifrån personens tidigare och fortsatta handlingar. Sexualiteten blir därmed konkret utifrån faktiska fysiska handlingar som sexuella relationer mellan homosexuella. Den homosexuella sexualiteten baseras därmed på handling och inte på identitet inom asylsökningensprocessen.

Resultatet av studien visar att det finns en föreställning om homosexuella som kategori/grupp. Informanterna har ofta gjort kopplingar till sina privata relationer till homosexuella. Föreställningarna är i sig inte av negativ karaktär, men kan komma att få en negativ inverkan på asylprocessen om dessa föreställningar förväntas av homosexuella som grupp. Utifrån tolkningen av utlänningslagen skall homosexualitet i sig inte räknas som ett flyktingskäl utan att den homosexuella räknas tillhöra en grupp av utsatta människor. I och med denna formulering blir handläggarna mer eller mindre tvungna att definiera individer efter en gemensam syn av homosexuella som grupp, vilket ökar generaliseringen beroende på handläggarens föreställningar av homosexuella män.

Något som vidare framkommer i studien är förekomsten av ett heteronormativt tänkande inom den Svenska lagstiftningen och därmedäven inom Migrationsverkets handläggningsprocess. Detta är inte förvånande med tanke på att jag har valt heteronormativitet som analysverktyg, och detta verktyg huvudsakligen ifrågasätter befintliga normer och värderingar i samhället. Samtidigt som mina teorier utifrån diskursen visar att detta är gällande inom fler instanser än Migrationsverket. Heteronormativitet är något som är så grundläggande i vår samhällsstruktur att vi möjligtvis tar det för givet, homosexuella som heterosexuella.

Studien visaräven att heteronormen blirinternaliserad från Utlänningslagengenom att den tillgodogör en vidare tolkningsfrihet av vad som avser homosexualitet samt begränsar handläggarnas möjlighet att definiera homosexualitet på annat sätt än utifrån handling. Detta innebär att homosexualitet konkretiseras efter utförandet av en handling och dessförinnan anses personen vara heterosexuell. Studien förklarar även att normerna internaliseras in i Migrationsverket dels genom historiskt kulturella normer, men även utifrån strategiskt agerande av maktinnehavarna som styr diskursen.

Studien har lyft fram det gränsland mellan lagar och normer som Migrationsverkets handläggare befinner sig i, och hur handlingsfriheten öppnar upp för handläggarens föreställningar av verkligheten och vad som anses gott respektive ont. Vikten av denna studie har vart att förklara de normer handläggaren blir tvungen att ifrågasätta och eventuellt bryta sig loss ifrån. Detta handlar i hög utsträckning om handläggarens egna erfarenheter och ett ifrågasättande av den rådande diskursen och av de lagar som formas därefter. De homosexuellas fri- och rättigheterhar i ett historiskt perspektiv utvecklats i Sverige. Förlegade föreställningar tycks dock kvarstå från tidigare diskurs ur ett historiskt perspektiv. Där ärheteronormen gällande, vilket innebär att de homosexuellas rättigheter ökar utifrån ett heteronormativt ideal genom att ingå giftemål och att producera barn (genom adoption eller provrörsbefruktnings).

7. REFERENSLISTA

ELEKTRONISKA KÄLLOR

FN:s flyktingkonvention. *Flyktingars rättigheter*. Tillgänglig:

<<http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/flyktingars-rattigheter>> 2013-05-04

Föreningen Läkare mot aids och Noaks Ark (2009) Ahlin, Peder. Moberg, Lars. Thourot, Åsa.

Begripa- att förstå Hivinfektion. 8:e upl. Tillgänglig:

<<http://web.u1914483.fsdata.se/hivinformation/pdf/begripa.pdf>>2013-05-17

Handbok Migrationsverket (2013): [Rapporten finns tillgänglig på Migrationsverkets hemsida]

<http://www.migrationsverket.se/download/18.61f88692136ef87596180001998/handbok_migrationsarenden.pdf>2013-05-04

Migrationsverket (2009) *RCI 04/2009*.(Elektronisk) [Finns tillgänglig på Migrationsverkets hemsida]<<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=21605>> 2013-04-25

Migrationsverkets ordförklaring (2010) Flyktingstatusförklaring. .(Elektronisk) [Finns tillgänglig på Migrationsverkets

hemsida]<<http://www.migrationsverket.se/info/60.html#f>> 2013-08-14

Migrationsverket (2013) Asylregler. [Finns tillgänglig på Migrationsverkets hemsida]

<<http://www.migrationsverket.se/info/443.html#h-Asylsokande>> 2013-04-25

Noaks Ark (2013) *Förkortningar och ord*. Tillgänglig:

<http://www.noaksark.org/fakta/fakta_forkortningar.asp>2013-05-17

RFSL (2012). *Asylprövningen vid flyktingskap på grund av sexuell läggning- En analys av riskprövningen och möjligheten till skydd i hemlandet*.(Elektronisk)

Tillgänglig: <<http://www.rfsl.se/?p=6119>> (2013-04-21)

RFSU (2010) *Liv med HIV*. Sjöström, Bodil (Elektronisk)

Tillgänglig: <<http://www.rfsu.se/no/Sex-och-politik/Fokus-SRHR/Hiv-och-aids/Liv-med-hiv/>> 2013-05-17

Stern, Rebecca (2008) *Ny utlänningslag under lupp*. Okänd tryckort: Röda korsets förlag

Tillgänglig:

<http://www.redcross.se/Documents/Rapporter/Ny_utlag%20RK%20rapport.pdf> 2013-05-05

TNS Opinion & Social network(2008) *Discrimination in the European Union: Perception, Experiences and Attitudes*. European Commission, Follow up from 2006. Tillgänglig:

<http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_296_en.pdf>2013-05-10

Wolf-Watz, O., Törner, E. & Borg, H. (2010) Ramböll Management Consulting. *Normkritisk studie av asylprövningen.*, genomförande på Migrationsverkets uppdrag en normkritisk studie av asylprocessen. [Rapporten finns tillgänglig på Migrationsverkets hemsida] http://www.migrationsverket.se/download/18.1c1b3f51128bf913da580001305/normkritiskstudie_sv.pdf>2013-05-04

TRYCKTA KÄLLOR

Ambjörnsson, Fanny (2006) *Vad är queer?*. Stockholm: Natur och Kultur

Avrahami, Dina (2007) *Vi dansar inte på bordet*. Stockholm: Pickabook Förlag

Baier, M. Svensson, M (2009) *Om normer*. Malmö: Liber AB

Bernler, G. Johnsson, L. (2001) *Teori för psykosocialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur

De los Reyes, Paulina; Mulinari, Diana (2005) *Intersektionalitet-Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber

Douglas, Mary (1987) *How Institutions think*. (Social institutions- Psychological aspect)

Syracuse University: Great Britain: T.J. Press (Padstow) Ltd, Padstow, Cornwall.

Edvardsson, Bo (2003): *Kritisk utredningsmetodik- begrepp, principer och felkällor*. Lund: Liber

- Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H, Wängnerud L. (2009) 3:e upplagan. *Metodpraktikan-konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik AB.
- Franzén, Mats (2000) *I fråga om makt. Diskurser, resurser och kontexter*. I: Goldberg, Ted (red.) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur AB
- Foucault, M (1971/1993) *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposium. [Ursprungstitel: *L'ordre du discours*]
- Foucault, M (1972) *The archaeology of knowledge*. New York: Pantheon Books [Ursprungstitel: *L'archéologie du savoir*]
- Foucault, M (1975/1987) *Moderna klassiker. Övervakning och straff*. Lund: Arkiv förlag [Ursprungstitel: *Surveiller et punir*]
- Foucault, M (1982/1986) *Varför studera makten: frågan om subjektet*. I: Löfgren, M. & Molander, A. (red), *Postmoderna tider?*. Stockholm: Nordstedts förlag
- Foucault, M (1983) *Afterword. The subjekt and power*. I: Dreyfus, H. L. & Rabinow, P (eds), *Michel Foucault: Beyond structuralism and hermeneutics*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Foucault, M (1984/1985) *The use of pleasure- The history of sexuality:2*. England: Clays Ltd, St Ives pic [Ursprungstitel: *L'Usage des plaisirs*]
- Foucault, M (2008) *Diskursernas kamp*. Stockholm: Bruno Östlings förlag Symposium
- Gröndahl, Aino (2012) *Asylprövning vid flyktingskap på grund av sexuell läggning*. Uppsala: Uppsala Universitet
- Gustafsson B, Hermerén G, Petterson B (2011) *God forskningsed. Rapport 1:2005 i Vetenskapsrådets rapportserie*. Bromma: CM-gruppen
- Hinton, P. R (2003) *Stereotyper, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur
- Jacobsson, M (2006) *En ritual som ger tyngd- om muntliga förhandlingar i mål om tvångsvård*. I: Grape, O; Blom, B & Johansson R (red) *Organisation och omvärld-nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Malmö: Studentlitteratur AB

- Knutagård, Hans (2007) *Sexuell normalitet*. I: Svensson, Kerstin (red) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lindholm, M (1994) *Kan lesbiska vara kvinnor?* I: Björnberg, U. Nilsson, A. & Kollind, A-K. (red), *Janus och genus. Om kön, identitet och social förändring*. Stockholm: Bromberg
- Lipsky, M. (1980) *Street-level bureaucracy*. Dilemmas of the individual in public services. New York: Russell Sage Foundation.
- Markström, U (2006) *Professionaliseringen av det ideella- alternativa utförare på det socialpsykiatriska verksamhetsfältet*. I: Grape, O. Blom, B. Johansson, R (red) *Organisation och omvärld- nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Malmö: Studentlitteratur AB
- May, Tim, 2009 (1997) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Malmö: Studentlitteratur.
- May, Tim, 2009 (1997) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Malmö: Studentlitteratur. Citerar Gearing, B. & Dant, T (1990) *Doing biographical research*. S. Peace (red.) *Researching Social Gerontology: Concepts, Methods and Issues*. London: Sage
- Månson, Per (2007). *Jurgen Habermas och moderniteten*. I: Per Månson (red), *Moderna samhällsteorier*. Finland: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Nilsson, Roddy (2008) *Foucault – en introduktion*. Malmö: Egalité
- Norstedts förlag (2011) *Engelska-Svenska lexikon*. (red) Mona Wiman. Vällingby: Norstedts förlag
- Rosenberg, T (2002) *Queerfeministisk Agenda*. Stockholm: Atlas
- Rothstein, Bo (2002) *Vad bör staten göra? - om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. 2:a uppl. Angered:
- Rothstein, Bo (red)(2010a) *Politik som organisation-Förvaltningspolitikens grundproblem*. Stockholm :SNS förlag
- Rothstein, Bo (2010) *Vad bör staten göra? - om välfärdsstatens moraliska och politiska logik* Malmö: Studentlitteratur
- Rydström, Jens (2003) *Sinners and Citizens: Bestiality and Homosexuality in Sweden 1880-1950*. The University of Chicago. Chicago: The University of Chicago

SOU:2004:31. *Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse. Betänkande av utredningen om förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning*. Stockholm: Statens offentliga utredningar

Tilly, Charles (1998/2000) *Beständig ojämlikhet*. Lund: Arkiv förlag [Ursprungstitel: *Durable Inequality*]

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB

UNHCR, (2002) *Guidelines on international protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the Convention and/or Protocol relating to the Status of Refugees*, HCR/02/01

Warnling-Nerep, Wiweka (2011) *En introduktion till förvaltningsrätten*. 9:e uppl Stockholm: Norstedts Juridik AB

Wiman, Mona m.fl.(2011) *Norstedts engelsk-svenska ordbok- professionell*. Vällingby: Norstedts förlag